

Asia: VN/24182/2023

Eläinsuojelurikosten rangaistukset ja eläintenpitokielto - Arviomuistio

Näkemyksenne eläintenpitokiellon käytön lisäämisestä ja kiellon keston pidentämisestä?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Arviomuistio on huolellisesti ja laadukkaasti laadittu. Se antaa hyvän yleiskuvan eläinsuojelurikoksista ja eläintenpitokiellosta. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan eläintenpitokiellon tavoite on selkeä eli estää uuden eläimeen kohdistuvan rikoksen tekeminen ja sitä kautta suojella eläimiä ja turvata niiden hyvinvointia kieltämällä eläintenpitäminen henkilöiltä, jotka eivät ole siihen soveltu.

Vaikka eläintenpitokiellon määrääminen on mahdollista jo voimassa olevan sääntelyn perusteella, tuomioistuimen antamat kiellot ovat vaihtelevia. Selvityksestä ilmenee, että pysyviä kieltoja annetaan vähän. Poliisihallitus arvio, että määräaikainen kielto ei välttämättä riitä muuttamaan ko. henkilön käyttäytymistä, eikä varsinkaan sellainen kielto, jossa henkilö kuitenkin saa pitää jonkin määrän eläimiä tai jotakin muita eläimiä, kuin joiden kaltoinkohtelusta tapauksessa on kyse.

Poliisihallitus katsoo, että sääntelyn tarkentaminen olisi perusteltua, jotta tuomioistuimet määräisivät kieltoja enemmän ja pysyvänä tietyin edellytyksin. Arviomuistion ehdotus eläintenpitokiellon määräämisestä ilman harkinnan mahdollisuutta törkeissä eläinsuojelurikoksissa on kannatettava esitys. Perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen yhteydessä kiellon määrääminen olisi pääsääntö ja kiellon määräämättä jättämiselle pitäisi olla erityisiä syitä. Toistuvissa tilanteissa eläintenpitokiellon määrääminen olisi pakollista eli tapauksissa, joissa henkilölle on jo annettu sakkorangaistus / sakkorangaistuksia eläinten kaltoin kohtelusta.

Poliisihallitus katsoo, että poliisille asian johdosta tehdyssä ilmoituksessa (valvontaviranomaiset) olisi hyvä aina arvioida sitä, onko eläintenpitokiellon määräämisen edellytykset olemassa. Tällöin esitutkinnassa ja sen myötä syyttäjän syyteharkinnassa huomioitaisiin kiellon tarpeellisuuden perusteet ja rikoksesta epäillyn oma näkemys asiasta. Perusteita eläintenpitokiellon määräämiseksi pysyvänä voi olla esimerkiksi tekijän henkilökohtaiset olosuhteet kuten korkea ikä tai sellainen sairaus, joka estää oleellisesti eläinten hyvinvoinnista huolehtimista.

Ehdotus pidentää eläintenpitokieltojen vähimmäiskestoja sekä porrastaa niitä siten, että törkeästä eläinsuojelurikoksesta seuraavan eläintenpitokiellon vähimmäiskesto on tavanomaista pidempi, on Poliisihallituksen näkemyksen mukaan perusteltu. Lähtökohtana on, että eläintenpitokiellon

tarkoitus on ehkäistä eläimille aiheutuvaa kärsimystä. Eläintenpitokieltojen tulee olla riittävän pitkiä, jotta turvaamistoimi täyttää tarkoituksensa.

Poliisihallitus katsoo, että oikeusseuraamusten kestojen tulisi olla yhdenmukaisia, eli määräaikaisen eläintenpitokiellon vähimmäispituus pitäisi olla sama kuin liiketoimintakiellolla ja metsästyskiellolla eli kolme vuotta, jos sitä ei määrätä toistaiseksi voimassa olevana.

Pääsäännön pitäisi olla sekä törkeän eläinsuojelurikoksen että perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen kohdalla kiellon määrääminen.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetyn rangaistusasteikon muuttamisesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Poliisihallitus katsoo, että eläintenpitokiellon rikkomisesta tulisi voida tuomita vankeusrangaistus. Siinä missä liiketoimintakiellon ja metsästyskiellon rikkomisesta säädetty enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, niin saman tulisi koskea eläintenpitokieltoa. Jos näin olisi, niin kiellon rikkominen tulisi säätää rangaistavaksi rikoslaissa. Joko siitä pitäisi tehdä oma säännöksensä rikoslain 16 lukuun tai sitten kirjoittaa se eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistöön. Esimerkiksi metsästyskiellon rikkominen (tai oikeudeton metsästys, vaikka on metsästyskiellossa) on osa metsästysrikoksen tunnusmerkistöä.

Myös pakkokeinojen käytettävyyden kannalta eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetyn rangaistusasteikon muuttaminen on välttämätöntä. Tärkeää olisi se, että teosta määritettäisiin ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään vuosi vankeutta. Tämä sääntely mahdollistaisi kiinniottamisen lisäksi pidättämisen ja joissakin tapauksissa mahdollisesti myös vangitsemisen arviomuiistiossa mainittujen erilaisten etsintöjen lisäksi. Tämä on perusteltavissa sillä, että eläintenpitokielto on samalla tavalla tuomioistuimen antama määräys kuin esimerkiksi lähestymiskielto. Kun kysymyksessä on tuomioistuimen perustellusta syystä antama määräys, sen rikkomisen pitäisi mahdollistaa riittävä puuttuminen henkilön toimintaan myös pakkokeinoja käyttämällä.

Edellä mainituille toimenpiteille mahdolliset vaihtoehtoiset keinot?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Poliisihallitus katsoo, että asian jatkovalmistelussa tulisi tarkastella eläintenpitokiellon valvonnan kehittämistä erilaisin keinoin. Tämä on kuitenkin asia, jota ei ole käsitelty arviomuiistiossa, koska se ei ole kuulunut toimeksiantoon. Poliisihallitus kuitenkin toteaa, että sanktioankaruutta olennaisempi asia on sanktiovarmuus ja sanktiovälittömyys. Mitä suurempi on riski jäädä kiinni rikoksesta, sitä enemmän ihmiset välttävät rikosten tekemistä. Eläinsuojelurikokset ovat piilorikollisuutta, joten siitäkin syystä valvonnalla on merkitystä.

Rikoslaki ei mahdollista eläintenpitokieltojen tehokasta valvontaa. Nykyisellään kotirauhan suoja estää poliisia suorittamasta kotietsintää, koska eläinsuojelurikkomuksesta ja lievästä eläinsuojelurikoksesta voidaan määrätä vain sakkoja, eli oikeutta kotietsintäpakkokeinoon ei ole.

Helsingin poliisilaitos antamassaan kommentissa Poliisihallitukselle kannattaa erityisesti mietinnössä ehdotettua muutosta, jonka mukaan eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetty maksimirangaistus korotetaan sakosta 6 kuukauteen vankeutta. Tämä mahdollistaa esineellisen kotietsinnän toimittamisen. Helsingissä lemmikkieläimiä pidetään tyypillisesti asunnoissa ja kotietsinnän toimittaminen on tarpeen sen selvittämiseksi, onko asunnossa ylipäänsä eläintenpitokiellon kohteena olevia eläimiä sekä näiden eläinten takavarikoimisen menettämisseuraamuksen turvaamiseksi.

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Osaamisen kehittäminen ja lisäkoulutus eläimiin kohdistuvien rikosten käsittelyssä ja eläintenpitokiellon määräämisessä on tarpeen poliisin toiminnan varmistamiseksi.

Eläinsuojeluvalvonnan tehostamiseksi poliisihallinnossa otettiin lokakuussa 2019 käyttöön menettely (POL-2019-43649), jossa käräjä- ja hovioikeuksien tuomitsemista eläintenpitokielloista kirjataan poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA) S-ilmoitus ja ilmoitukseen syötetään etsintäkuulutus. Eläintenpitokieltojen syöttäminen PATJAan etsintäkuulutuksiksi tehostaa kieltojen valvontaa, kun voimassa oleva kiello tulee poliisin tietoon aina, kun virkatehtävien kohteen tietoja poliisin tietojärjestelmästä kysellään. Eläintenpitokieltojen syöttäminen PATJAan mahdollistaa myös erilaisten kyselyjen tekemisen valvonnan tueksi, esim. kielloon määrättyjen asuinpaikan mukaan.

Oikeusrekisterikeskuksen kanssa on sovittu, että he lähettävät käräjä- ja hovioikeuksissa tuomitut ja mahdollisesti kumotut eläintenpitokiellot tiedoksi Keskusrikospoliisin rikostorjunnan tilanpäivystyksen sähköpostiosoitteeseen. Oikeusrekisterikeskus kirjaa kiellot edelleen myös ylläpitämäänsä eläintenpitokielto rekisteriin.

Keskusrikospoliisin tilanpäivystys lähettää tiedot tuomituista ja kumotuista eläintenpitokielloista edelleen tiedoksi kielloon määrätyn henkilön kotipaikan poliisilaitoksille, missä ne syötetään PATJAan etsintäkuulutuksiksi: "Todettava olosuhteet. Jos eläintenpitokieltoon määrätty kiellon vastaisesti omistaa, pitää tai hoitaa taikka muutoin vastaa eläimen hyvinvoinnista, asiasta tulee kirjata rikosilmoitus eläinsuojelurikkomuksesta tapahtumapaikan aluevastuulliseen poliisilaitokseen".

Tiedoksi: Poliisihallitus pyysi arviomuistioon liittyviä kommentteja lausunnon antamiseksi Helsingin poliisilaitokselta, Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta, Kaakkois-Suomen poliisilaitokselta sekä Poliisiammattikorkeakoulusta. Poliisihallituksen lausunnon valmistelussa mukana olivat poliisitoimintayksikön valvonta- ja hälytystoiminnan sekä rikostorjunnan vastualueet.

Jyrki Aho, Poliisitarkastaja

Aho Jyrki
Poliisihallitus - PTY / Rikostorjunta